"महावराहो गोविन्दः सुषेणः कनकाङ्गदी ॥"
"शोभना सेना स्वगणात्मिका यस्य ।" इति तत्र शाङ्करभाष्यम् ॥ वानरराजसुग्रीववैद्यः । इति मेदिनी ॥ वेतसः । इति राजनिर्घण्टः (वसुदेवपुत्रविशेषः । यथा, भागवते । ९ । २४ । ५३—५४ ।
"वसुदेवस्तु देवक्यामष्टपुत्रानजीजनत् ।
कीर्त्तिमन्तं सुषेणञ्च भद्रसेनमुदारधीः ॥
ऋजुं समर्द्दनं भद्रं सङ्कर्षणमहीश्वरम् ।
अष्टमस्तु तयोरासीत् स्वयमेव हरिः किल ॥"
नागविशेषः । इति महाभारतम् ।१।५७।१६॥ नृपविशेषः । स च शूरसेनाधिपतिः । यथा, रघुः । ६ । ४५ ।
"सा शूरसेनाधिपतिं सुषेण-
मुद्दिश्य लोकान्तरगीतकीर्त्तिम् ।
आचारशुद्धोभयवंशदीपं
शुद्धान्तरक्षा जगदे कुमारी ॥")
सुषेणिका, स्त्री, कृष्णत्रिवृता । इत्यमरः । २ । ४ । १०८ ॥
सुषेणी, स्त्री, त्रिवृत् । इति राजनिर्घण्टः ॥
सुषोमा, स्त्री, नदीभेदः । इति श्रीभागवते ।५। १९ । १७ ।
सुष्ठु, त्र्य, (सुतिष्ठतीति । सु + स्था + "अपदुःसुषु स्थः ।" उणा० १ । २६ । इति कुः । सुषमादित्वात् षत्वम् । प्रशंसा । अतिशयम् । इत्यमरः । ३ । ४ । १ ॥ सत्यम् । इति संक्षिप्तसारोणादिवृत्तिः ॥(यथा, भागवते ।४।२२।१७
"पृथोस्तत्सूक्तमाकर्ण्य सारं सुष्ठु मितं मधु ।
स्मयमान इव प्रीत्या कुमारः प्रत्युवाच ह ॥"
"सुष्ठु गम्भीरार्थम् ।" इति तट्टीका ॥)
सुष्ठं, क्ली, रज्जुः । इत्यमरटीकायां स्वामी ॥
सुसंयतः, त्रि, । सु + सम् + यम + क्तः ।) यथाविधिसंयमविशिष्टः । यथा, ब्रह्मपुराणम् ।
"यो यः कश्चित्तीर्थयात्रान्तु गच्छेत्
सुसंयतः स च पूर्व्वं गृहे स्वे ।
कृतोपवासः शुचिरप्रमत्तः
संपूजयेत् भक्तिनम्रो गणेशम् ॥"
इति प्रायश्चित्ततत्त्वम् ॥
सुसंस्कृतं, त्रि, (सुष्ठु संस्क्रियते इति । सु + सं + कृ + क्तः ।) घृतादिनानाद्रव्येण प्रयत्नसंस्कृतव्यञ्जनादि । तत्पर्य्यायः । प्रयस्तम् २ इत्यमरः ॥
"तैलपाकसुसंस्कारे प्रयस्तमुपसंस्कृतम् ॥"
इति शब्दरत्नावली ॥
उत्तमसंस्कारविशिष्टञ्च ॥
सुसत्या, स्त्री, जनकराजभार्य्या । यथा,—
"जानामि पितरं चाहं विदेहाधिपतिं नृपम् ।
तस्य भार्य्यां सुसत्याख्यामहं जानामि मातरम्॥
भ्रातरस्तत्सुताः सर्व्वे सीता मे भगिनी शुभा।
सुसत्या मम मातेति लोको जानाति सन्ततम्॥"
इति कालिकापुराणे ३७ अध्यायः ॥
सुसवी, स्त्री, सुषवी । इत्यमरटीकायां रायमुकुटः । २ । ४ । १५५ ॥

सुसम्पत् } (सुष्ठु सम्पत् । प्रादिसमासः ।)
सुसम्पद् } सौभाग्यम् । तत्पर्य्यायः । परभागः ३ इति त्रिकाण्डशेषः ॥
सुसहः, त्रि, सुखसह्यः ॥ दुःसहभिन्नः । सुखेन सह्यतेऽसाविति सहधातोः कर्म्मण्यल्प्रत्ययेन निष्पन्नः ॥
सुसारः, पुं (सुष्ठु सारो यस्य ।) रक्तखदिरः । इति राजनिर्घण्टः ॥ अतिशयसारविशिष्टे, त्रि ॥
सुसारवत्, क्ली, (सुसारोऽस्त्यस्येति । मतुप् । मस्य वः ।) स्फाटिकम् । इति त्रिकाण्डशेषः ॥
सुसिकता, स्त्री, (सुष्ठु सिकतेव ।) शर्करा । इति राजनिर्घण्टः ॥ उत्तमवालुका च ॥
सुसीमा, स्त्री, वृत्ताईन्माता । सा तु षष्ठजिनजननी । इति हेमचन्द्रः ॥ (शोभना सीमा ।) उत्तमसीमा च ॥
सुस्थः, त्रि, (सु + स्था + कः ।) सुखेन तिष्ठति यः। अरोगी । यथा, श्रीभागवते । १० । ३ । २७ ।
"मर्त्यो मृत्युव्यालभीतः पलायन्
सर्व्वान् लोकान् निर्भयं नाध्यगच्छत् ।
त्वत्पादाब्जं प्राप्य यदृच्छयाद्य
सुस्थः शेते मृत्युरस्मादपैति ॥"
सुस्थता, स्त्री, (सुस्थस्य भावः । तल् ।) आरोग्यम् । इति शब्दचन्द्रिका ॥
सुस्थिरः, त्रि, (सुष्ठु स्थिरः ।) स्थिरतरः । यथा, श्रीभागवते । ११ । ८ । ३१ ।
"न ह्येकस्माद्गुरोर्ज्ञानं सुस्थिरं स्यात् सुपुष्कलम् ।
ब्रह्म तदद्वितीयं वै गीयते बहुधर्षिभिः ॥"
सुस्नाः, पुं (सुष्ठु स्नात्यनेन रूक्षत्वात् । सु + स्ने + क्विप् ।) शमीधान्यभेदः । खेसारी इति भाषा । अस्य गुणाः ।
"सुस्नाः दुर्व्वातलो रूक्षः कषायो विशदो गुरुः।"
इति राजनिर्घण्टः ॥
सुस्नातः, पुं (सुष्ठु + स्नातः ।) यज्ञान्तस्नानकृत् । इति शब्दावली ॥ सुन्दररूपकृतस्नाने, त्रि । यथा,—
"अवाहःसु निवृत्तेषु सुस्नाताः कृतमङ्गलाः ।
आशुश्चाद्विप्रमुच्यन्ते ब्राह्मणान् स्वस्तिवाच च॥"
इति शुद्धितत्त्वम् ॥
सुस्मिता, स्त्री, (सुष्ठु स्मितं यस्याः ।) स्त्रीभेदः । इति हेमचन्द्रः ॥ सुन्दरेषद्धास्ययुक्ते त्रि ॥
सुहस्ती, [न्] पुं, बौद्धभेदः । यथा,—
"महागिरिसुहस्त्यद्या वज्रान्ता दशपूर्व्विणः ।"
इति हेमचन्द्रः । ३४ ॥
सुहितः, त्रि, (सु + धा + क्तः ।) विहितः । दत्तः । इति विश्वः ॥ (यथा, बृहत्संहितायाम् । ५१ । २९ ।
"अतिबहु तदा भुक्तान्नं संस्थितः सुहितो वदेत् ॥")
सुहिता, स्त्री, (सु + धा + क्तः । टाप् ।) अग्निजिह्वाविशेषः । इति जटाधरः ॥

सुहृत् } पुं, (सु शोभनं हृत् हृदयं यस्य ।)
सुहृद् } मित्रम् । सखा । इत्यमरः ।२।८।१२॥ (यथा, हितोपदेशे ।
"सुहृदां हितकामानां यः शृणोति न भाषितम् ।
विपत्सन्निहिता तस्य स नरः शत्रुनन्दनः ॥")
एकस्माल्लग्नात्तत्चतुर्थलग्नम् । यथा,—
"पातालं हिबुकञ्चैव सुहृदञ्चतुर्थकम् ।"
इति ज्योतिस्तत्त्वम् ॥
"शशिजः सुहृद्गृहगतः करोति चातुर्य्यहास्यधनवन्तं वचसामधिपः ।" इत्यादिकोष्ठीप्रदीपः॥ (महादेवः । इति महाभारतम् ।१३।१७।९९॥)
सुहृदयः, त्रि, (सुष्ठु हृदयमन्तःकरणं यस्य ।) प्रशस्तमनाः । तत्पर्य्यायः । हृदयालुः २ । इत्यमरः । ३ । १ । ३ ॥ सहृदयः ३ । इति शब्दरत्नावली ॥
सुहोत्रः, पुं, चन्द्रवंशीयबृहदिषुराजपुत्रः । यथा,
"बृहदिषोथ दायादः सुहोत्रो नाम धार्म्मिकः
सुहोत्रस्यापि दायादो हस्ती नाम बभूव ह ॥"
इति महाभारते हरिवंशे पितृकल्पे २० अः ॥ (सहदेवपुत्रः । यथा, महाभारते ।१।९५।८०।
"सहदेवोऽपि माद्रीमेव स्वयंवरे विजयां नामोपयेमे मद्रराजस्य द्युतिमतो दुहितरं तस्यां पुत्रमजनयत् सुहोत्रं नाम ॥"* ॥ भरतवंशीयस्य भुमन्योः पुत्रविशेषः । यथा, तत्रैव । १ । ९४ । २४ ।
"सुहोत्रश्च सुहोता च सुहविः सुयजुस्तथा ।
पुष्करिण्यामृचीकश्च भुमन्योरभवन् सुताः ॥")
सूः, स्त्री, सूतिः । क्षेपः । सूधातोः क्विप्प्रत्ययेन निष्पन्नमिति केचित् ॥
सूकः, पुं, बाणः । वातः । उत्पलम् । इति मेदिनी॥
सूकरः, पुं, (सूदत्यव्यक्तशब्दं कर्त्तुं शीलमस्य । कृ + टः ।) वराहः । इत्यमरः । २ । ५ । २ ॥ (यथा, वैराग्यशतके । १६ ।
"कामिजनपरमभोग्ये कामसुखे धारयन्ति वीभत्सम् ।
सन्तः शमसुखरसिकाः सुधाशनाः सूकरान्न इव ॥" * ॥
सुष्ठु कर्त्तुं शीलमस्य । सु + कृ + टः । पक्षे उपसर्गस्य दीर्घत्वम् ।) कुम्भकारः । इति शब्दरत्नावली ॥ मृगभेदः । इति जटाधरः ॥
सूकरी, स्त्री, (सूकर + जातौ ङीष् ।) सूकरभार्य्या ॥ (यथा, याज्ञवल्क्ये । ३ । २५६ ।
"पतिलोकं न सा याति ब्राह्मणी या सुरां पिबेत् ।
इहैव सा शुनी गृध्री सूकरी चोपजायते ॥") वराहक्रान्ता । इति शब्दमाला ॥
सूक्तं, त्रि, (सुष्ठु उक्तम् ।) शोभनोक्तिविशिष्टम् । वेदोक्तस्तोत्रमन्त्रादि । यथा । ऋग्वेदस्य अग्निमीळे इत्यादि अग्निसूक्तम् । १ । १ । १ ॥ *॥ सहस्रशीर्षेत्यादि पुरुषसूक्तम् । १०।९०।१ ॥*॥ अहं रुद्रेभिरित्यादि देवीसूक्तम् १०।१२५।१॥*